

TARTALOM.

I. Egyházi dolgozatok.

Elmélkedő könyörgés Szentgericzei Gál Zsigmond felett. Ürmösi Kálmán	41
Egész éltünk lefolyása a két főparancs követésétől függ. Beiktató beszéd. Péterfi Sándor	153
Küzdelmek és hitelveink. Raffaj Domokos.	227
Üdvözlő beszéd. (Egyh. körü gyűlés alkalmával) Rédigér Géza	246
Jakabházy Zsigmond koporsójánál. Németh István.	250
Beiktató beszéd. Török Sámuel	304
Halotti könyörgések. Albert János	366

II. Hittaniak, bölcselmiek.

Czélirányos darwinismus és az egyházak. Péterfi Dénes.	73
Költevények: Ha lelkünk . . . . . Jékey Aladár.	98
Az én imám. Rédigér Géza.	98
Legyetek könyörületesek. Rédigér Géza.	185
Az Istenszeretet. Hymnus angolból. Boros Gy.	185
Imám feléd rebeg. . . (Hymnus) Rédigér G.	363
Tudás. Jékey Aladár	365
Hymnus a hódmezővásárhelyi unit. imaház megnyitására. Nagy Tamás.	365
Az unitarismus Angliában. Gróf Goblet D'Allviella könyvéből. Péterfi Dénes	137
A „Magyar Állam“ és a „Keresztény Magvető“. Péterfi D.	181
A tizenkét apostol tanítása. Boros György	210
Gyöngymondatok. (Ujkori íróktól.) Közli Kiss Mihály	253
A különböző idők nézetei a természetről. Dr. Bartók István.	265
Tolstói gróf hitvallása. Péterfi Dénes	333

III. Nevelés- és oktatásügyiek.

A vallás- és közoktatási magyar kir. miniszternek az 1881 ^{1/2} –1882 ^{1/2} . tanévről szóló jelentése. Kovácsai Antal	33
A theologiai facultások elnéptelenedése okai Németországon. Fel- méri Lajos	282
A túlterhelés kérdése a gymnasiumban. Kovácsai Antal	343

IV. Életiratok, történelmiek.

Zwingli Ulrich és theológiája. Boros György.	1
Gyöngyösi Jánosról, a költőről. Albert János.	19
Egyháztörténelmi adatok:	
LXXIII—LXXVIII. A héjasfalvi orthodoxus és unitárius atya- fiak tusakodása a XVII. százban. Közli Koncz József	27
LXXIX—LXXX. Az erdélyi unitárius ekklézsiák megbántódá- sairól 1640—50. Közli B. G.	90
LXXXI—LXXXII. A muzsnai orthodoxus és unitárius atyafiak tusakodása a XVII. százban. Közli Koncz József.	94
LXXXIV. Egy párizsi színműi előadás 1540-ben. Jakab E.	159
LXXXV—LXXXVII. Adatok az udvarhelyszéki orthodoxus és unitárius atyafiak XVII. száz esztendőbeli történelméhez. Közli Koncz József.	163
LXXXVIII. A főconsistorium fölirata a kir. főkormányzékhez a püspöki czim iránt.	166
LXXXIX. P. Horváth Miklós levele P. Horváth Károlyhoz a kolozsvári Collegiumnál az ötödik tanári szék felállítására és egy akadémiázás számára való alapítvány ügyében	235
XC. Járay János levele Radetzky Bálint püspökhöz	350
XCII. A háromszéki unitárius papoknak a ref. püspök felügye- lete alatt hagyása. 1630	351
	Közli Benczédi Gergely.
XCII. Bethlen János discursusa a Péchy familia dolgáról	353
XCIII. Ujabb adat a Péchy familia dolgához	355
	Közli Koncz József.
Az elhunytak emlékezete:	
Kozma Elek. G.	121
Dr. Abbot Esdrás. Boros Gy.	122
Gaskell Vilmos. Kovács J.	186
Nagy Péter.) Ferenczi Mózes) (Nekrológ) Péterfi Dénes	320
Péterfi Sámuel. Péterfi Mihály	390
A magyarok honfoglalása. Történelmi tanulmány. Kőváry L.	201
Bölöni Farkas Sándor leveleiből (I—V). Közli Gróf Kuun G.	357

V. Egyházi élet.

Egy szó a „Dávid Ferencz emlékalapítvány“-hoz. Gyöngyösi István	44
--	----

Unitárius kérdés Hódmezővásárhelyt. *	53
Az angol unitárius templomok, isteni tisztelet, ünnepek és szer- tartások ismertetése. Varga Dénes	80
Amerikai dolgok. Kovács János	99
Ujabb szó a „Dávid Ferencz emlékalapítvány“-hoz. Gyöngyösi István	119
A Brit. és külf. Unitárius társulat évi közgyűlése. Kovács J. .	169
Levelezés: Ujszékelről. Raffaj Domokos	188
Nyomátról. Nagy János.	189 254
Az unitárius vallásközönség egyh. főtanácsának aug. 31. s sept. 1. 2. napjain tartott gyűléséről. K—l.	289
Az unitarismus állása Amerikában. Bixby Jakab	317
Nyugdíjintézeteink. Szabó Mózes	385

VI. Vegyes tartalmuak.

Párisi levél. (Egyházi és irodalmi dolgokról.) Charraud De- zső	47 105 174 238 310 380
Kossuth Lajos levele Kovács János igazgató-tanárhoz	113
Amerikai családi élet, s társadalmi szokások. Kovács János .	373

VII. Irodalmi értesítő.

63 123 191 256 323 392.

VIII. Aranykönyv.

Gróf Teleki Miklósné sz. Simény Klára nagybecsű adománya. 68. A nagyteremi templom kijavítására adakoztak. 68 132 197. A Dávid Ferencz alapítványra tett kegyes adományok. 69. A Budapesten alapítandó unitárius rendes lelkészi állomásra és állandó imaházra tett kegyes adományok. 69 135 198 263 332 402. A szabédi unitárius egyház építendő új orgánájára adakoztak. 134. 198. Városhalván az elhasadt harangok újraöntésére. 134. Nyilvános köszönet. 197. 198. A szentlászlói unitárius leányegyház javára és harangjára tett adományok. 198. Köszönő levél. 263. Adakozás a martonosi unitarius ekkklában. 401. Nyilvános köszönet. 402.

IX. Különfélék.

Keshub Chunder Sen. 65. A dunamelléki ref. püspökség. A hódmezővásárhelyi unitariusok. A vasárnap délutáni vallástanítás. Személyi hírek. Lowel J. Russel. Spears Róbert. 66. Nagy hagyomány. Miért győztek a poroszok. Egy jó pap. 67. Hódmezővásárhelyi unitarius fiókegyházközségünk. 125. Az ev. ref. tanárok értekezlete. 126. Bulyovszki Lilla adományai. 127. Czékus István 128. A Budenz-ünnepély. A datki unitarius ekkla. Fretwell János. 129. Kegyes adományok. A new-porti gyermekek adománya. Simén D. féle könyvtár

megvásárlása. 130. Dr. Martineau Jakab. Érdekes statistika. Az unitárius belső emberek nyugdíjintézete. Magtárkezelésre vonatkozó rendelet. 131. Főt. Ferencz József. A dunamelléki ev. ref. egyházkerület. 191. Aranylakodalom. Dr. Felméri Lajos. Zwingli-ünnepély. Hódmezővásárhelyi unitárius fiókegyházközségünk. 192. Magyar unitárius énekek angol nyelven. Adományok. 195. Főtanodánkban. Örvendetes mozgalom. Tanári vizsga. Kebli nyugdíjintézetünk. 196. Dávid Ferencz-émlék. 259. Unitárius imaház Hódmezővásárhelyt. A brassói unitárius leányegyház. Rudolf trónörökös. Gál Miklós papjelölt. Martonosi ekklézsiánk. 260. Amerikai unitárius püspök. Reformált izraelita egyház. 261. Isk. értesítő. Bixby T. Jakab amerikai tanár látogatása. 323. Nagyszerű unitárius jelenségek. 326. Püspöki beigtatás. 329. Gordon Sándor. Szép ajándék. A főrendiház rendezése és a prot. egyházak. 330. Hibaigazítás. 331. Nyilatkozatok a Jézus személyiségéről. 395. Az északamerikai egyesült államok elnöki széke betöltése. Az unitariusok. A szétszórtn élő hivek gondozása. Szalacsy Farkas végrendelete. 397. Lelkészi nyugdíjalap. A kereszturkörü közgyűlés. Domestika. A kecskeméti nagy reform. egyházközség. Dr. Sweitzer Sándor. 398. Vallásszabadság Japánban. 399.

Gyászshrek: 67 132 196 262 331 399.

A szerkesztőség postája: 68 197 262 332 399.

KERESZTÉNY MAGVETŐ.

XIX-ik évf.

Január, Február. 1884.

1-ső füzet.

ZWINGLI ULRICH ÉS THEOLOGIÁJA.

A reformatio nagy művéből nem csekély rész jutott a kis Sweiznak. És ez nem is lehetett másképpen. Egész Európában csak Sweiz volt az az ország, mely a monarchák családi politikájától és önző egyéni szeszélyétől szabadnak érezhette magát. Már kétszáz év óta független három kantona, s a többiek rendre következtek, annyira, hogy a szövetség a nancy-i ütközetben megszabadult ellenségeitől és 1481-ben már tiz kantont számlált tagjaiul. A hol megvan a politikai szabadság iránti érzék, ott biztos talaja van a vallásszabadságnak. És valóban, a kis Sweiz volt az a hely, a hol a reformatio előfutárjai, midőn azokat Anglia, Német- és Franciaország keblökről mostohákként eltaszították, biztos menhelyre találtak. E regényes szép ország, valóban festői völgyében van Sweiz kantonnak Wildhaus nevü helysége. A szabadság fényes napja itt sütött rá arra a házra, a melyben az országnak minden eddiginél nagyobb fia, Zwingli Ulrich, 1484 első reggelén született. A jó módu és a faluban előkelő állásu apának harmadik fia volt ő, kit a legnagyobb uj évi ajándéknak tartott, minden ajándék között, a melyet valaha kapott. Mint-hogy a falu határának nagyobb része oly magasán fekszik, hogy csak legelésre alkalmas, Ulrichra is testvérei sorsa várt, hogy a juh nyájjal felmenjen oda és emelkedjék mind tovább-tovább arrafelé, a hol az ég a földel érintkezni látszott. Most a pásztor dala s a furulyák hangja, majd az égi vihar borzalmas fősége hatotta át a kis fiu szívé, ki szintén énekelte már a dalt hona hőseiről. Valóban méltán jutott eszébe egyik életrajzírójának, hogy ott fenn az ég közelében sok mennyeit és sok istenit sajátíthatott el. A gyermek szive úgy nőtt, értelme oly rohamosan világosodott meg, hogy már nyolcz éves korában arról gondolkozott, hogy vajjon a hazugság nem érdemelne-e nagyobb büntetést, mint a lopás, mivel az igazság az anyja mindennek.

Atyja felismerte fiában a tehetséget, és a család ősi szokása szerint egynek papnak kellvén lenni, őt szánta a papságra. Atyjának testvére, Zwingli Bertalan, ki weseni pap volt, örömmel vállalta magára a nevelését. A tanulás gyors és sikeres volt. Rendkívül józan felfogását és értel-